

به نام خدا

راهنمای رفتار حرفه ای و کدهای اخلاق حرفه ای در مامایی

میترا صفری

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم
پزشکی یاسوج

ضرورت تدوین راهنمای رفتار حرفه ای

● رعایت اخلاق در مراقبت‌های سلامت امری مهم انگاشته می‌شود و با همه تأثیری که پیشرفت‌های علمی و توسعه آموزش در بهبود کیفیت مراقبت‌ها داشته است، تأکید صرف بر جایگاه دانش نمی‌تواند موجب مراقبت کامل از بیماران و مددجویان شود. هرگونه خلل در رعایت اخلاق می‌تواند کامل‌ترین و علمی‌ترین درمان‌ها و مراقبت‌های پزشکی را تحت‌الشعاع قرار دهد.

ضرورت تدوین راهنمای رفتار حرفه ای

- با توجه به اینکه اعضای هر حرفه ای شامل افراد مختلف با دیدگاههای متفاوت در زمینه مسائل اخلاقی است، تدوین راهنمای رفتار حرفه ای باعث اتفاق نظر تیم مراقبتی-درمانی در برخورد با چالش های اخلاقی است.
- تدوین و اجرای راهنمای رفتار حرفه ای تضمین کننده عملکرد اخلاق حرفه ای و ثبات و انسجام آن حرفه است.

ضرورت تدوین راهنمای رفتار حرفه ای

- اصول اخلاقی حرفه ای به عنوان استانداردهای مورد توافق و رفتارهای مورد انتظار از اعضاء یک گروه حرفه ای خاص توصیف می شود.
- این استانداردها معمولاً در
- professional code of ethics یا **کدهای اخلاق حرفه ای** بیان شده و پشتیبانی قانونی هم دارد.

ضرورت تدوین راهنمای اخلاق حرفه ای

- به منظور تدوین راهنمای رفتار حرفه ای برای حرفه ی مامایی در جوامع مختلف با توجه به فرهنگ، مذهب و دامنه ی فعالیت این حرفه و مسائل خاص آن جامعه کدهای اخلاقی تعریف شده است.
- رعایت مسائل اخلاقی در شغل مامایی دارای حساسیت و جایگاه ویژه ای در جامعه است.

ضرورت تدوین راهنمای رفتار حرفه ای

● با توجه به تعدد وظایف ماماها و شرح وظایف آنها علم اخلاق به صورت یک سری کدهای اخلاقی برای خدمات مامایی در بسیاری از کشورها، به خصوص کشورهای پیشرفته با توجه به فرهنگ و شرایط اجتماعی خود و همچنین ساختار ارائه خدمات سلامتی به صورت آیین و قوانینی مدون تصویب شده اند.

ضرورت تدوین راهنمای رفتار حرفه‌ای

- کدهای جهانی اخلاقی مامایی در سال ۱۹۹۶ در کنفدراسیون بین‌المللی ماماها از سوی ماماها ۷۲ کشور جهان، برای دستیابی به هدف ارتقاء سلامت زنان و کودکان و نیز، بالا بردن سطح مراقبت‌های مامایی تألیف شد.
- هدف از تدوین این کدها، تأمین استانداردهای اخلاقی (برای فعالیتهای مختلف حرفه‌ای) و آگاه کردن جامعه از این استانداردها بود.

کدهای اخلاقی حرفه مامایی در ایران

- کدهای اخلاقی حرفه مامایی در ایران توسط اداره مامایی معاونت درمان وزارت بهداشت با همکاری مرکز تحقیقات بارداری ایمن دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و با حمایت صندوق جمعیت سازمان ملل بر اساس یک مطالعه تطبیقی و کیفی تدوین شد.
- سپس اعتبار محتوای آن توسط ماماهاى شاغل در حوزه های مختلف بالین، آموزش، پژوهش و مدیریت بررسی گردید.

کدهای اخلاقی حرفه مامایی در ایران

● کدهای اخلاقی حرفه مامایی در ایران
تدوین گردید تا بتواند راهنمایی برای
متصدیان ارائه خدمت مامایی باشد.

● 85 کد اخلاقی حرفه مامایی در 6 بخش
شامل

- 1) انجام تعهدات حرفه ای شامل 23 کد
- 2) ارائه خدمات مامایی به مددجو و
همراهان وی شامل 27 کد

کدهای اخلاقی

- (3) ارتباط با همکاران شامل 11 کد
- (4) ارتباط با خود شامل 6 کد
- (5) آموزش و پژوهش شامل 8 کد
- (6) مدیریت شامل 10 کد

تعهدات حرفه ای

(1) **ماما باید:**

(1-1) تواناییها و محدودیتهای خود را در خصوص خدماتی که ارائه میدهد، بشناسد.

(1-2) شایستگیهای خود را با ارتقاء دانش، مهارت، نگرش و رفتار صحیح افزایش دهد

(1-3) در ارائه خدمات مامایی دارای وجدان کاری، از خودگذشتگی و مسئولیت پذیری باشد.

تعهدات حرفه ای

4-1) مسئولیت های قانونی و اخلاقی حرفه خود را بشناسد تا در کیفیت ارائه خدمات خدشه ای وارد نشود.

5-1) خدمات مامایی را با رعایت شان و منزلت مددجویان و با احترام به ارزش ها، اعتقادات مذهبی و فرهنگی آنها ارائه نماید.

6-1) در ارائه خدمات اصول صداقت، انصاف، ادب و مهربانی را رعایت نماید.

7-1) تفاوت های فرهنگی، آداب و رسوم، مذهب و زبان مراجعه کنندگان را در نظر گرفته و رفتار او به دور از هرگونه تبعیض باشد.

تعهدات حرفه ای

8-1) به اصولی مانند حفظ اسرار بیمار، رعایت حریم خصوصی، احترام به استقلال فردی و رضایت آگاهانه وی پایبند باشد.

9-1) در ارائه خدمات مامایی اصل عدم ضرر و برتری منافع مددجو را رعایت نماید.

10-1) مراقبت‌ها و خدمات مامایی را در چهارچوب استانداردهای حرفه ای خود و دانش روز و بر اساس تحقیقات معتبر ارائه دهد.

تعهدات حرفه ای

11-1) در ارائه خدمات مامایی به هماهنگی در ارکان مراقبت (اعم از پیشگیری، تشخیص، درمان و توانبخشی) آگاهی داشته و آن را رعایت نماید.

12-1) در حوزه های مختلف فعالیت خود (اعم از آموزشی، پژوهشی، مدیریتی و بالینی) قوانین موجود را شناخته و به آنها پایبند باشد.

13-1) تصمیم گیری های خود را در محدوده قانونی، اخلاقی، شرعی و بر مبنای اطلاعات و شواهد علمی اتخاذ نماید.

تعهدات حرفه ای

14-1) به افراد آسیب پذیر جامعه (کودکان، زنان باردار و سالمندان) توجه ویژه داشته باشند.

15-1) خدمات ایمن را در محیطی ایمن ارائه دهد و بداند ارائه خدمت در محیط ایمن نوعی مسئولیت همگانی است.

16-1) خدمات مامایی را مطابق با مقررات و دستورالعملهای موجود ارائه دهد و بصورت دقیق و کامل، ثبت و گزارش کند.

تعهدات حرفه ای

17-1) در جهت تامین فضایی مناسب از نظر نور، صدا، حرارت، نظافت، نظم، ایمنی و شادی اهتمام ورزد.

18-1) در حفظ ایمنی خود، مددجو و همکاران اهتمام ورزد.

19-1) برای پیشگیری از بیماریهای منتقله از طریق خون و مایعات احتیاطات لازم را به عمل آورد.

20-1) خدمات را به موقع و همراه با پیگیری مناسب انجام دهد.

تعهدات حرفه ای

1-21) دریافت و اجرای دستورات پزشک را به صورت مکتوب انجام دهد.

1-22) مسئول حفظ صلاحیت حرفه ای خویش باشد به نحوی که رفتار وی سبب خدشه دار شدن حرفه نگردد.

1-23) از پذیرفتن اعتبارات و امتیازات از طرف مددجو و همراهان وی که سبب ایجاد معذوریت اخلاقی در حال و آینده میشود، پرهیز نماید.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

(2) ماما باید:

1-2) هنگام ارائه خدمات به مددجو کارتی که نشان دهنده نام و نقش حرفه ای وی است را به همراه و داشته باشد و در ابتدا خود را به مددجو معرفی نموده و خوشامد بگوید

2-2) با مددجو و همراه وی ارتباطی موثر همراه با مهربانی و خونسردی برقرار نماید تا نگرانی و اضطراب موجود را کاهش دهد و به رفع نیازها در وی منجر گردد.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

3-2) سوالات خود را به زبانی ساده و روشن و در سطح فهم و درک مددجو بپرسد و از قضاوت کردن در مورد جوابهای مددجو بپرهیزد.

4-2) فرصت کافی برای پاسخگویی به سوالات و آموزش به مددجو و همراه وی در نظر بگیرد.

5-2) اطلاعات و مهارت های لازم برای مشارکت در مراقبت را به همراه مددجو ارائه دهد.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

6-2) دانش فرهنگی و آگاهی خود را نسبت به زبان مورد استفاده و فرهنگ موجود در آن منطقه توسعه دهد تا ارتباط موثرتری با خدمت گیرندگان و اطرافیان آنها داشته باشد.

7-2) اطلاعات مددجو را جزء اسرار شخصی وی تلقی نماید و بدون رضایت وی در اختیار دیگران قرا ندهد، مگر در موارد قانونی و مجاز مانند مواردی که خطری وی یا خانواده اش را تهدید می نماید.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان

8-2) اطلاعاتی که از مددجو به دست می آورد را محرمانه نگه دارد و به مددجو یادآور شود که ممکن است برای مشاوره بخشی از این اطلاعات با سایر اعضای تیم درمان یا پژوهش درمیان گذاشته شود.

9-2) توضیحات لازم در خصوص خدمت را قبل و حین آن به مددجو ارائه دهد و وی را از نتایج خدمات مطلع سازد.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

10-2) در تمام مراحل مراقبتی، مددجو را از وضعیت خود آگاه سازد و باعث آرامش و امنیت وی و خانواده اش گردد.

11-2) قبل از انجام هر نوع اقدام درمانی (تجویز دارو، پیشنهاد روش های پیشگیری از بارداری و تنظیم خانواده و غیره) فواید و مضرات آن را با زبانی ساده و قابل فهم توضیح دهد تا مددجو و همراه وی فرصت انتخاب آگاهانه داشته باشند.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

2-12) قبل از انجام اقدامات تشخیصی (از قبیل سونوگرافی، بررسی سلامت جنین و...) علت این اقدام را برای مددجو توضیح دهد.

2-13) برای انتقال اطلاعات حساس و محرمانه به همراهان، از مددجو اجازه بگیرد.

2-14) در حوزه فعالیتی خود راستگویی را در برخورد با مددجو و همراه وی رعایت نماید.

2-15) نسبت به حفظ حریم مددجو در زمان ارائه خدمات مامایی حساس باشد و با بی تفاوتی به این موضوع شأن انسانی را خدشه دار نکند.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

2-16) خدمات مامایی را صرف نظر از جنس، سن، نژاد، موقعیت، وضعیت اقتصادی، سبک زندگی، فرهنگ، باورهای سیاسی و توانایی های جسمی مددجو ارائه دهد.

2-17) قبل از ارائه هر نوع خدمت، اصل داشتن استقلال فردی را رعایت نماید و بدون کسب اجازه از مددجو عملی را انجام ندهد.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

18-2) قبل از ارائه خدمات مامایی، رضایت آگاهانه مددجو و یا سرپرست قانونی وی را جلب نماید و اطلاعات کافی را با توجه با سطح دانش و فرهنگ مددجو در اختیار وی قرار دهد تا تصمیم گیری کند.

19-2) خدمات مامایی را مبتنی بر دانش روز، قضاوت صحیح و عادلانه ارائه دهد.

20-2) خدمات مامایی که به سود مددجو است (مانند شروع به موقع شیردهی و تماس پوست با پوست مادر و نوزاد) را انجام دهد.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

21-2) از انجام اقدامات تهاجمی بدون اندیکاسیون مامایی برای مددجو مانند گذاشتن آنژیوکت، انجام شیو، انما، القای لیبر و انجام اپیزیوتومی پرهیز نماید.

22-2) در صورت تمایل مددجو، به همراه وی اجازه همراهی و مشارکت در ارائه خدمات را بدهد.

23-2) به درخواست مددجو و همراه وی جهت انتخاب فردی خاص برای ارائه خدمت تا حد امکان احترام بگذارد.

ارائه خدمات مامایی به مددجو و همراهان وی

- 24-2) برای نقش حمایتی همسر و خانواده مددجو در دوره‌های مختلف (مانند دوران بارداری، زایمان و پس از آن) احترام و ارزش قائل است.
- 25-2) در مواجهه با افکار، عقاید و رفتارهای گوناگون شکیبایی خود را حفظ نماید.
- 26-2) در موارد مشاهده نقض حقوق مددجو، به مسئول مربوطه گزارش دهد.
- 27-2) توصیه‌ها و آموزش‌های لازم را قبل از ترخیص و پیگیری‌های مورد نیاز پس از ترخیص را بطور واضح برای مددجو و همراه وی توضیح دهد

ارتباط با همکاران

3) ماما باید:

3-1) بداند که جو حاکم بر اعضای کادر درمانی مستقر در یک بخش (از نظر رعایت موازین اخلاقی) در برخورد با بیمار موثر است.

3-2) با همکاران خود در ارائه خدمات مامایی بصورت مشارکتی فعالیت کند تا به نیازهای مددجو بهتر پاسخ داده شود.

3-3) با همکاران خود ارتباطی محترمانه، صبورانه، حمایت آمیز، سازنده، مبتنی بر اعتماد، انعطاف پذیر و به دور از استرس و منازعه برقرار نماید.

ارتباط با همکاران

3-4) برای دانش، تجربیات، تخصص، دیدگاه ها، عقاید، اولویتها و عملکرد همکاران خود احترام قائل بوده و آنها را منابع با ارزشی در نظر بگیرد.

3-5) تفاوت های میان همکاران را بپذیرد، برای آنها ارزش قائل باشد و نیاز به داشتن روابطی به دور از تبعیض را در حرفه خود لازم بداند

ارتباط با همکاران

3-6) نقش و تخصص سایر حرفی که خدمات مراقبتی و حمایتی از مددجویان را ارائه میدهند مورد توجه و تاکید قرار دهد.

3-7) در صورت مشاهده موارد عدم رعایت ایمنی، بیکفایتی، غیراخلاقی و غیر قانونی بودن خدمات، آنها را به مقامات مسئول گزارش نماید.

3-8) به حقوق همکاران و اعضای سایر رشته ها که در تصمیم گیری های آگاهانه، مناسب و صحیح مشارکت می نماید، احترام بگذارد.

ارتباط با همکاران

3-9) با داشتن رفتاری صحیح، الگویی مثبت در زمینه حرفه مامایی برای دانشجویان باشد

3-10) با سایر ماماها، اساتید و دانشجویان (در صورت آموزشی بودن مرکز) رفتاری توأم با احترام و همکاری داشته باشد.

3-11) در صورت وجود مشکل از طریق مشورت با سایر همکاران یا ارجاع به مراکز مراقبتی توانمند در حل مشکل ایجاد شده، اقدام نماید.

ارتباط با خود

4) ماما باید:

1-4) به رشد معنوی و نهادینه کردن اصول اخلاقی در خود بکوشد.

2-4) شان و منزلت خود را حفظ کرده و همراه با عزت نفس خدمت رسانی کند.

3-4) از حقوق مادی و معنوی خود در سیستم آگاه باشد و در جهت احقاق حقوق خود اهتمام ورزد.

4-4) به حقوق و قوانین حرفه مامایی (مانند تقسیم شیفت، نسبت ماما به مددجو، ساعات کار، میزان حقوق و مزایا و غیره) آگاه بوده و برای رفع چالشهای موجود در این زمینه تلاش نماید.

ارتباط با همکاران

4-5) در حفظ سلامت خود(سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی)کوشا باشد تا بتواند خدمات مامایی را با کیفیت بیشتری ارائه دهد.

4-6) اطمینان داشته باشد که اطلاعات شخصی وی محرمانه نگهداری شود و بدون رعایت موازین حقوقی و قانونی در دسترس دیگران قرار نمیگیرد.

آموزش و پژوهش

(5) ماما باید:

5-1) نظر محققین و سیاستگذاران را نسبت به موضوعات مرتبط با حرفه مامایی و نیازمند تحقیق و تغییر را جلب نماید و بر انجام پژوهش در این موارد تاکید نماید.

5-2) به حق تصمیم گیری افراد در شرکت یا عدم شرکت در هرگونه فعالیت پژوهشی احترام بگذارد و به وی اطمینان دهد که تصمیم گیری وی تاثیری بر تداوم و نحوه ارائه خدمات نخواهد داشت.

آموزش و پژوهش

3-5) به عنوان مدرس در راستای ارتقای دانش و مهارت دانشجویان و ارتقا عملکرد اخلاقی و حرفه ای آنان تلاش نماید.

4-5) در مواردی که از مددجویان در آموزش دانشجویان استفاده می شود، کلیه حقوق مددجو و ملاحظات اخلاقی به طور کامل رعایت شود.

5-5) به عنوان مدرس تلاش نماید تا ازدانش روز و عملکرد اخلاقی این حرفه آگاه بوده و در ارتقا آن تلاش نماید.

آموزش و پژوهش

5-7) به عنوان محقق از جایگاه حرفه ای خود برای متقاعد نمودن مددجو جهت شرکت در تحقیق استفاده نکند.

5-8) به عنوان محقق از اصول و قواعد تحقیق آگاه باشد و با اخلاق در پژوهش آشنا و در چارچوب آن عمل کند.

5-6) در صورت عدم همکاری و موافقت مددجو برای آموزش دانشجو ، روند ارائه خدمات دچار مخاطره نگردد.

مدیریت

ماما باید:

1-6) از وجود استاندارد در فرآیند و ساختار ارائه خدمات مامایی اطمینان حاصل نموده و بر اجرای صحیح و کامل آن نظارت و ارزشیابی کند.

2-6) از وجود شرح وظایف مشخص برای ارائه خدمات مامایی در حوزه مدیریتی خود اطمینان حاصل نماید.

3-6) از وجود کفایت و مناسب بودن تجهیزات و استریل بودن وسایل برای ارائه خدمات به مددجو اطمینان حاصل نماید.

مدیریت

4-6) از ایمنی محیط کار، وسایل و تجهیزات اطمینان حاصل نماید.

5-6) به منظور ارتقا کیفی خدمات مامایی، کیفیت دوره های آموزشی، دستورالعملها، استانداردهای حرفه ای و اخلاقی و نحوه به کارگیری آنها به طور مستمر مورد بررسی و بازنگری قرار گیرد.

6-6) در گزینش دانشجویان و کارکنان مامایی، پایبندی آنان به اصول اخلاقی را در نظر گیرد.

مدیریت

6-7) از وجود، کفایت و مناسب بودن امکانات برای استراحت همراه مددجو اطمینان حاصل نماید.

6-8) درجهت احقاق حقوق خدمات مامایی برای ماماها تلاش نماید.

6-9) جهت رفع مشکلات و استرس های ناشی از حرفه مامایی تحقیق و برنامه ریزی نماید.

6-10) مددجو را با حقوق خود در ارائه خدمات آشنا سازد.

خسته
نباشید

